

Per molts anys

PERE ORTÍS

En algun altre lloc he advertit que moltes paraules i expressions, netament catalanes i tradicionals, han estat substituïdes en la nostra parla quotidiana per altres de castellanes que ha imposat insensiblement, però implacablement, la llengua castellana, per la seva presència, pel seu privilegi entre nosaltres, per la seva imposició social i política durant tants d'anys. El català s'ha empobrit tristament i la nova generació té clavades a la pell, i a la sang, aquestes paraules i aquestes expressions manllevades de què no s'adona, i a alguns els fa impermeables i negats a corregir-se, quan algú que ho sap i que pot apreciar el canvi verificat durant els seus anys de vida els n'avis; generalment no s'ho creuen, la correcció els sembla una cosa estranya, fora de lloc i de temps. Per aquesta raó és molt bo i convenient que els nous estudiants llegeixin llibres vells, dels nostres clàssics, i d'aquells potser no tan clàssics, però bons i més recents que recorden el vell català i es guarden de la contaminació ambiental de la llengua.

Perquè vegem clar on vaig, citem una paraula i una expressió que compten entre les que hem perdut aquests darrers anys. La paraula, bé que paraules inseparables, fóra **cansalada viada**, que abans la deien totes les mestresses catalanes, i l'han arraconada per donar el seu lloc a «pitillo», imposada pel castellà, o a «bacon», imposada per l'anglès; **bacó** també és català. La frase fóra aquesta tan senzilla i clara **no cal**, que ha estat substituïda per *'no fa falta', imposada pel castellà «no hace falta». Fixeu-vos com d'entre el jovent, n'hi ha poquíssims que diguin **no cal**, que tots diuen l'altra.

Avui dediquem aquest espai a l'expressió que fa de títol d'aquest escrit, que és cabdal, i una de les mostres més clares d'aquest fenomen que comentem. **Per molts anys** és l'expressió que ha estat utilitzada a Catalunya d'ençà quissap-lo, que és considerada descendent de la llatina, clàssica, *Ad multos annos*, la qual, certament, era emprada per a felicitar o per a donar l'enhorabona pel motiu felíç que fos. Per tant, *per molts anys* és una expressió avial, de l'ordre del dia, que els catalans hem dit per segles i segles i que avui hem fet «evolucionar» tant la llengua catalana que l'hem enviada a fondre's a l'espai català.

L'expressió porta una rèplica inherent, potser tan vella com ella mateixa, que ha de dir l'interessat felicitat, corresponent al generós que se li adreça, i que fa així: **En vida teva**. És sensacional. És exclusiu de la cultura catalana, no ho sentireu enlloc més del món, és una joia de la dialèctica catalana, i per això els catalans ho hem abandonat, que abandonem tot allò que ens ennobleix i ens fa rics, per a encaixar bastardies imposades des de fora, en el seu lloc.

Dic que ara la llengua l'han feta «evolucionar» tan cultament que, per comptes de **Per molts anys**, diuen «Felicitats». Imposada pel castellà «Felicidades». També és paraula catalana, però... adéu-siau **Per molts anys!** No s'hi val i no hi estem d'acord. I encara hi faria una consideració molt personal: és més que probable que el català, en tot cas, utilitzés la paraula en singular: *Felicitat*. D'acord amb el tarannà aquell català, inspirat pel *carpe diem*, que suggereix la tàctica aquella d'aprofitar bé aquest trosset de felicitat que tens a les mans, atura-t'hi i gaudeix-ne, esprem-lo. Com també diem, actualment: **bon dia, bona tarda, bon vespre, bona nit**, als quals amb gust afegeixo el mallorquí **bona hora baixa** i el valencià **bona vesprada**. En singular tots, que un et basta, perquè *sufficit diei malitia sua*, gaudeix-ne i xucla'l, que demà en vindrà un altre, contingut en allò tan gloriós de: *Demà serà un altre dia!* Ho diríem tot igual respecte al mallorquí: **Molts d'anys!**, on sembla que, per rèplica, hi va una suau estirada d'oreies, fiet; bono, rèplica o acció executada pes mateix que felicita mentre s'altre roman emocionat i sense dir un mot.

N'hi ha de tan avançats que defensen que *Per molts anys* és per a felicitar pel natalici i *Felicitats* per al dia del sant Patró. I és fals. Puix que abans, fa cinquanta anys, no el celebràvem, el natalici, només celebràvem el sant Patró i sempre, sempre dèiem **Per molts anys**. Començarem a celebrar el natalici, el *birthday*, arran de l'entrada dels films nord-americans i dels metratges televisius d'allà mateix, raó que prova apodícticament que allò que volen suposar alguns és absolutament fals. És bo, boníssim, per a tota ocasió felíç, utilitzar **Per molts anys** i que duri en vida teva i de tots els catalans, fins a la consumació dels segles. ◆